

aquest caràcter. Els colors són els mateixos de la sargantana d'Eivissa per bé que més forts. El gegantisme és molt marcat a totes elles.

#### 7.— Grup *pityusensis*.

*Podarcis pityusensis pityusensis*  
BOSCA: illa d'Eivissa.

*P. p. algae* WETTSTEIN: illa de s'Alga

*P. p. caldesiana* MÜLLER: illa d'En Calders.

*P. p. canaretensis* CIRER: illot des Canaret.

*P. p. caragolensis* BUCHHOLZ: illa des Caragoler.

*P. p. espalmadoris* MÜLLER: illa de s'Espalmador.

*P. p. formenterae* EISENTRAUT: illa de Formentera.

*P. p. gastabiensis* EISENTRAUT: illa de Gastabi o de Castabi.

*P. p. espardellensis* EISENTRAUT: illa de s'Espardell.

*P. p. negrae* EISENTRAUT: illa Negra del nord.

*P. p. ahorcadosi* EISENTRAUT: illa des Penjats.

*P. p. martinezi* CIRER: illot de sa Sal Rosa.

*P. p. puercosensis* BUCHHOLZ: illa d'En Pou o des Porcs.

*P. p. torretensis* BUCHHOLZ: illa de sa Torreta.

Aquest grup és format per les poblacions de les illes d'Eivissa, Formentera, grup d'illes des Freus i petits illots de separació molt recent. L'edat és inferior a 10.000 anys. La talla sol ser petita i la coloració crítica, depenent, per tant, del lloc on viuen. Els colors que presenten són els mateixos de la sargantana d'Eivissa: dors verd o bru d'intensitat variable; ventre clar amb tons verd, blau, groc i fins i tot vermellós.

## CONCLUSIONS

Observant el conjunt d'illots i de subespècies es pot arribar a aquestes conclusions:

1-Les sargantanes presenten dues vies evolutives: Augment de pigmentació cutània i augment de la grandària, més acusat quant més vella és la població. Els set grups estan ordenats de més a menys diferenciats respecte d'aquests dos caràcters. Els illots corresponents ens vénen ordenats de més vells a més moderns: no cal insistir en l'enorme importància que té haver deslligat aquesta correlació.

2-Cada illot té unes característiques ecològiques pròpies i diferents dels altres, que el configuren com un ecosistema en petit irrepètible, on

# Els Llibres d'Entreveniments

per Antoni Costa Bonet

He llegit amb vertader plaer l'estimable obra del benvolgut amic Joan Mari Cardona que duu per títol: «Illes Pitiüses, II.— Els Llibres d'Entreveniments». El llibre està pulcrament editat; les il·lustracions són magnífiques. És el fruit d'un esforç ingent «haver llegit detengudament els quasi quinze mil folis dels quaranta-cinc «Llibres d'Entreveniments» i al mateix temps, «haver-ne pres innumerables notes». Diu bé l'Autor que «la documentació es insubstituïble per a conèixer el desenvolupament humà i territorial de les nostres illes».

Quan en l'esmentat llibre de Joan Mari llegim els noms de casa i els llinatges, veim amb tota claredat la nostra estirp catalana. En l'interessant llibre «Renoms, motius, malnoms i noms», d'Enric Moreu-Rey, trobam més de cinquanta noms de casa que, en gran part, es troben a tot arreu dels Països Catalans; i els mateixos apareixen en els «Llibres d'Entreveniments» i en altres documents.

Amb complaença he vist com a Sant Mateu d'Aubarca encara «perduren» noms de casa amb el mateix cognom dels segles XVI i XVII, com, per exemple, «Pereta», de cognom Tur, que apareix a Aubarca l'any 1592, i Can Roig d'es Pi, que es troba a Besora l'any 1642.

poden estudiar-se les lleis que mouen la vida. La característica que influeix més en l'evolució dels éssers vius que alberguen els illots és la seua edat. Els processos evolutius no sols es presenten en les sargantanes, sinó que també es repeteix el mateix fenomen en altres éssers insulars: cargols, aràcnids, nemàtodes, etc.

En l'actualitat encara és possible realitzar estudis de gran interès científic en



En «Els Llibres d'Entreveniments» que comentam, ens adonam que els llinatges dels quals hi ha més referències, són els següents, segons l'ordre del nombre de referències de cada cognom: Tur, Torres, Mari, Serra, Riera, Bonet, Costa, Rosselló, Ribes, Ramon, Sala, Joan, Planells, Cardona, Roig, Gotarredona, Palerm, Prats i Cardona.

ANTONI COSTA BONET

botànica, zoologia, geologia, ecologia, evolució, etc. en els illots, alguns ja s'estan realitzant per científics espanyols i estrangers. Però si bé són un material d'estudi de valor incalculable també són com la bellesa de les ceràmiques xineses que qualsevol descuit les converteix en un munt de testos i pols, ja que els equilibris ecològics són aquí molt làbils, i les influències externes modifiquen la vida de l'illot cap a la degradació irreversible.

ANTÒNIA MARIA CIRER

## INFORMACIÓ ALS LECTORS

En compliment de l'article 24 de la Llei de Premsa i Impremta, feim constar als lectors d'EIVISSA que aquesta revista és editada per l'Institut d'Estudis Eivissencs, del Consell Superior d'Investigaciones Científiques, inscrita al Registre d'Empreses Periodístiques (núm 581, tom 18, secció de persones jurídiques, foli 13, inscripció 21) i que les responsabilitats directives, de redacció i d'administració recauen en la persona de Josep Mari i Mari, representant de l'Entitat editora. La revista té com ingressos els provinents de les subscripcions, de la venda dels números, de la publicitat i d'algunes subvencions.